

اثر تحریم‌ها بر نظم نوین آینده

و تاثیر آن بر نقش آفرینی ایران

دی ۱۴۰۲

مرکز تحلیل
راهبردی و بین الملل

باسمه تعالی

اثر تحریم‌ها بر نظم نوین آینده و تاثیر آن بر نقش آفرینی ایران

مقدمه

با شروع جنگ روسیه و اوکراین از فوریه سال ۲۰۲۲ میلادی، بحث‌ها در مورد نظم نوین جهانی و آینده آن افزایش یافت. اندیشکده‌ها و پژوهشگران زیادی در دنیا از منظرهای مختلف به این موضوع پرداختند. به طور مثال خانه جهانی پری^۱، که وظیفه همراه کردن مطالعات دانشگاه پنسیلوانیا^۲ با مسائل روز را دارد در تاریخ ۱۴ آوریل ۲۰۲۲، رویدادی با عنوان «نظم نوین جهانی پس از حمله روسیه به اوکراین» برگزار کرد، که در آن به بررسی این موضوع از زاویه‌های مختلف از جمله نقش ناتو، تحریم‌ها، سیاست داخلی روسیه و سایر موارد پرداخته بود (خانه جهانی پری، ۲۰۲۲). یا اندیشکده شورای روابط خارجی اروپا سعی کرده آثار این موضوع را بر کشورهای مختلف بررسی کند. مارک لئونارد^۳ یکی از اعضای این پروژه اعتقاد دارد که جنگ روسیه و اوکراین یک پارادوکس در نظم نوین آینده ایجاد کرده است که باعث نزدیکی کشورهای اروپایی اما کاهش اثرگذاری آن‌ها شده است (هنلی^۴، ۲۰۲۳). یا استفان لهنه^۵، سعی کرده است ابعاد نظم نوین را از زاویه امنیت ملی آمریکا، پیوند روسیه و چین، یک قطبی یا چند قطبی بودن آینده و همچنین رفتن به سمت آنارشی یا نظامی نوین براساس نقش عوامل مختلف از جمله تحریم، ناتو و... بررسی کند (لهنه، ۲۰۲۳). بنابراین پرداختن به موضوع نظم نوین و ابعاد آن از زاویه‌های مختلف به یکی از نگرانی‌ها و موضوعات اصلی قابل مطالعه برای کشورها و پژوهشگران تبدیل شده است. چراکه هر کشور می‌تواند براساس ویژگی‌ها و داشته‌های خود از یک سو و معیارهای نظم نوین از سوی دیگر به جایابی و تعیین نقش برای خود بپردازد. یکی از منظرهای بسیار جدی در نگاه به نظم نوین آینده، به خصوص برای ایران، نگاه به این موضوع از زاویه تحریم‌ها است. نظام تحریم‌ها هم از جهت کارکردی و هم از جهت سامان دادن به شاکله نظم نوین آینده یکی از موضوعات جدی مورد مطالعه به خصوص پس از جنگ روسیه و اوکراین بوده است. چراکه تحریم مهم‌ترین ابزار مورد استفاده غرب علیه روسیه بوده است و اثرات آن نیز بر سایر بازیگران و کشورها نیز زیاد بوده است. غرب همچنان بر استفاده از این اهرم علیه مخالفان‌شان اصرار دارد. استفاده از این اهرم علیه ایران، روسیه و حتی چین اثرات غیرقابل انکاری در آینده اقتصادی خواهد داشت. به خصوص که غرب در استفاده از این ابزار جدی است و استفاده از این ابزار را به عنوان سلاح اصلی سیاست‌خارجی برای تغییر رفتار مخالفان خود در نظر گرفته است.

۱. PERRY WORLD HOUSE

۲. Pennsylvania

۳. Mark Leonard

۴. Henley

۵. STEFAN LEHNE

این موضوع تا کنون نیز اثرات زیادی در اقتصاد دنیا داشته است که نمونه آن فاصله گرفتن روسیه از اروپا، پرداخت هزینه‌های سنگین توسط غرب برای به نتیجه رساندن نظام تحریم‌ها، گره خوردن سرنوشت بازارهای مهمی چون انرژی و غذا و همچنین ساختارهای پولی بانکی تحت تاثیر قرار گرفته است. این موضوع در آینده نیز تشدید خواهد شد و بر تقابلهای و تعاملات کشورهای اثر خواهد گذاشت که افزایش همکاری چین و روسیه، افزایش وابستگی اروپا به آمریکا، تلاش برای کاهش استفاده از دلار و همچنین برهم خوردن برخی اتحادها شواهدی از آن است که در آینده نیز بیشتر از تحریم متاثر خواهد شد و از مولفه‌های اصلی نظم نوین خواهد بود. از طرف دیگر ایران از اهداف جدی سلاح تحریم غرب بوده است و این موضوع بسیار برای ایران مهم است. ضمن اینکه با توجه به سابقه بالای تحریم از سوی غرب، تجربه دانشی زیادی نیز در این موضوع دارد و تغییر در نظم فعلی مالی و همچنین آینده تحریم‌ها به صورت کلی می‌تواند بر رفتار و محاسبات ایران اثرگذار باشد. بنابراین مسئله اصلی پاسخ به این سوال است که نظام تحریم‌ها از نظر زیرساخت و کارکرد چگونه می‌تواند بر نظم نوین آینده اثرگذار باشد و این اثرگذاری چه اثر متقابلی بر نقش ایران در نظم آینده خواهد گذاشت.

استفاده حداکثری و توقف‌ناپذیر غرب از تحریم‌ها

در سال‌های اخیر استفاده از تحریم‌ها توسط غرب روز به روز افزایش یافته است و این موضوع یکی از مولفه‌های موثر بر آینده نیز خواهد بود. غرب با محوریت آمریکا و همچنین براساس شاکله نظام پولی بانکی فعلی دنیا تمرکز بسیاری بر تحریم‌ها به عنوان ابزار تامین امنیت ملی و همچنین پیشبرد اهداف خود کرده است. اهمیت راهبردی تحریم‌ها برای غرب روز به روز افزایش یافته است. ایده استفاده از تحریم به عنوان ابزار اصلی سیاست خارجه بعد از سال ۲۰۰۱ در سیاست خارجه آمریکا نقش ویژه ایفا کرد. در این سال قانونی با عنوان قانون وطن پرستی که روز بعد از حملات یازده سپتامبر در مجلس آمریکا تصویب و تنها دور روز پس از حوادث یازده سپتامبر به امضای جورج بوش^۶، رئیس‌جمهور وقت آمریکا رسید اتفاق جدیدی را در عرصه تحریم‌ها رقم زد و به تعبیر خوان زاراته^۷ مقدمه حضور چریک‌های کت و شلواری در سیاست خارجی آمریکا و شروع جنگ خزانه داری‌ها بود و همانطور که زاراته در مقدمه کتاب جنگ خزانه داری‌های می‌گوید: «داستانی از جنگ نوین مالی از یازده سپتامبر شروع شد.»^۸

داستان جنگ اقتصادی (زاراته، ۲۰۱۳). اگرچه تا پیش از آن تحریم‌ها به عنوان یک ابزار استفاده می‌شدند اما همانطور که کاتر^۹ و فارها^۹ می‌گویند:

«بخش ۳۱۱ قانون پاتریوت بود که اجازه داد آمریکا دیگران را تهدید کند که دسترسی‌شان به حساب کارگزاری دلار را قطع می‌کند. همین موضوع باعث شد تا اهمیت تحریم‌های اقتصادی و استفاده از آن پس از سال ۲۰۰۱ اهمیت بیشتری پیدا کند.» (کاتر و فارها، ۲۰۱۳) در واقع همانطور که خوان زاراته در کتاب جنگ خزانه‌داری می‌گوید پس از حملات یازده سپتامبر و با تصویب این قانون در کنگره آمریکا اختیاراتی به خزانه داری آمریکا داده شد که توانست ابزارهای متنوع و منعطفی اقتصادی را علیه دیگران به کار ببرد.

۶. George Walker Bush

۷. Juan Zarate

۸. Carter

۹. Farha

شاید به همین دلیل بود که او در مقدمه کتاب خود که مربوط به شروع جنگ اقتصادی پس از سال ۲۰۰۱ است از دلار به عنوان جنگ افزار علیه کشورهای متخاصم آمریکا یاد می‌کند (زاراته، ۲۰۱۳). هرچه پیش می‌رود نیز استفاده از تحریم‌ها به عنوان یک ابزار مهم در سیاست خارجی آمریکا بیش از پیش دیده می‌شود. چنانکه نفیو^{۱۰} می‌گوید هزینه‌های بالا و سرسام آور جنگ‌ها تحریم را به ابزار مهمی در سیاست خارجی تبدیل کرده است. او در تحلیل این موضوع می‌گوید: «در سطح راهبردی و سیاستگذاری، اعمال درد از طریق تحریم‌ها هدف یکسانی با عملیات نظامی دنبال می‌کند و آن ایجاد محرک یکسان در طرف مقابل است به طوری که آن طرف مقابل یا مقاومت کند یا از پا بیفتد.» (ریچارد نفیو، ۲۰۱۷)

بنابراین تحریم و ایجاد مشکلات اقتصادی برای کشور هدف برای تغییر در محاسبات هدف، به ابزار اصلی غرب به رهبری آمریکا علیه مخالفان تبدیل شده است. دیوید کوهن^{۱۱} معاون تروریسم و اطلاعات مالی آمریکا در دوران ریاست جمهوری باراک اوباما^{۱۲}، تحریم را در کنار جنگ و دیپلماسی ابزار تامین منافع ملی آمریکا قلمداد می‌کند. (کوهن، ۲۰۱۴)

استفاده گسترده از تحریم‌ها و اثرات آن در مقابل روسیه، به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده نفت جهان و علی‌رغم وابستگی شدید اروپا به انرژی این کشور نشان داد که غرب در استفاده از این ابزار ولو با تحمل هزینه‌هایی مصمم است. استفاده از این ابزار نیز براساس مزیت‌های نظم فعلی پولی، بانکی و بیمه‌ای انجام می‌گیرد. افزایش تقاضا برای دلار، نظام بیمه‌ای غرب و همچنان ساختارهای نظام بانکی فعلی عواملی هستند که به غرب این قدرت را طی سالیان اخیر داده است تا بتواند از ابزار تحریم علیه دیگران استفاده کند. به طوری که بسیاری همین موضوع را عامل موفقیت تحریم‌ها می‌دانند. این موضوع در اظهار نظر بسیاری از سیاست‌گذاران و تحلیل‌گران مرتبط با تحریم نیز آورده شده. به طور مثال زاراته در مورد نقش دلار در پیشبرد سیاست‌های آمریکا می‌گوید: «موقعیت دلار به ایالات متحده اجازه می‌دهد تا اقتصاد جهانی و نظام سیاسی را شکل دهد.» (زاراته، ۲۰۱۳) مرکز امنیت نوین آمریکا نیز در گزارش خود می‌گوید: «بازیگران مالی نیاز به دسترسی به بازارهای سرمایه‌ی ایالات متحده دارند و دلار آمریکا - برای انجام معاملات فرامرزی هستند- ارزیابی این هزینه برای بازیگران بانکی و غیربانکی مالی بیشتر از منافع نقض قوانین مالی آمریکا است.» (روزنبرگ^{۱۳} و دیگران، ۲۰۱۶) در عمل نیز غرب استفاده از این اهرم و ابزارهای قدرت را روز به روز افزایش داده است. این موضوع با استفاده از اهرم نظام بانکی و حساب کارگزاران دلار در تحریم‌های ریسک‌محور بانکی علیه ایران از سال ۲۰۱۰ به کار گرفته شد و فروش نفت ایران و دسترسی به درآمدهای آن به چالش کشیده شد. چراکه بانک‌های کشورهای خریدار نفت ایران تهدید شدند در صورت عدم کاهش خرید نفت خود و تسویه مالی آن از نظام کارگزاری دلار محروم می‌شوند و همانطور که خزانه‌داری آمریکا اعلام کرد، بانک‌ها و موسسات دنیا باید بین کار کردن با ایران یا آمریکا یکی را انتخاب می‌کردند. (کوهن، ۲۰۱۲) اهمیت راهبردی تحریم‌ها برای آمریکا چنان بود که این کشور حتی پس از مذاکرات هسته‌ای و برجام نیز از این سلاح دست برنداشت و سلاح تحریم‌های ریسک‌محور بانکی را حفظ کرد و ایران نتوانست به روابط بانکی پایداری برسد.

۱۰. Nephew

۱۱. David Cohen

۱۲. Barack Obama

۱۳. Rosenberg

استفاده از سلاح تحریم با استفاده از ساختار فعلی مالی علیه روسیه نیز علی‌رغم هزینه‌های زیاد آن با جدیت انجام شد. چنانکه این موضوع خود را در اعمال سیاست سقف قیمت علیه روسیه همزمان با تحریم نفت و فرآورده‌های نفتی روسیه توسط ائتلاف تحریم نشان داد. در این تحریم‌ها، کشورهای عضو ائتلاف به دلیل تسلط بر نظام بیمه و حمل‌ونقل نفت بر روسیه اعمال تحریم کردند. چراکه بیش از ۹۰ درصد نفتکش‌های جهان تحت بیمه‌های کشورهای عضو ائتلاف تحریم عمل می‌کنند. لذا غرب با استفاده از چنین اهرم‌هایی سعی کرد همزمان با تحریم نفت و فرآورده‌های نفتی روسیه و ممنوعیت خرید این محصولات توسط کشورهای عضو ائتلاف تحریم، برای کاهش هزینه‌های ناشی آن و کاهش درآمد روسیه اعلام کند تنها در صورتی خدمات مرتبط با حمل و نقل و بیمه برای محصولات روسی به کشورهای ثالث را می‌دهد که قیمت فروش نفت و فرآورده از میزانی که ائتلاف تحریم تعیین می‌کند کمتر باشد. این موضوع از عواملی بود که باعث شد قیمت جهانی نفت در سال ۲۰۲۳ نسبت به سال ۲۰۲۲ روند کاهشی داشته باشد و درآمدهای ناشی از صادرات انرژی روسیه نیز کاهش یابد. بنابراین استفاده روزافزون از تحریم بر مبنای تسلط غرب بر جریان‌های مالی، بانکی، و سایر مولفه‌های اقتصادی یکی از عوامل اصلی است که در مولفه‌های آتی نظم نوین نقش‌آفرینی می‌کند و آثار و نتایجی را به همراه خواهد داشت.

کاهش کارکرد تحریم و زیرساخت‌های اعمال تحریم در نظم نوین

تحریم‌های اعمالی بر روسیه از سال ۲۰۱۴ و پس از بحران کریمه، روسیه را با حجم اقتصاد بالا و نقش تعیین‌کننده‌اش در بازار انرژی دنیا را به سمت کاهش استفاده از دلار به عنوان ذخیره ارزی و همچنین جایگزین کردن الزامات نظام بانکی فعلی مانند سوئیفت کرد. به گونه‌ای که نقش دلار در ذخیره ارزی روسیه به ۱۶.۴ درصد در نیمه اول سال ۲۰۲۱ رسید در حالی که این مقدار در سال قبل از آن ۲۲.۲ درصد بود. روند کاهشی این موضوع در سال‌های بعد و به خصوص پس از جنگ اوکراین نیز ادامه یافت. البته همچنان تجارت خارجی روسیه تا قبل از جنگ اوکراین عمدتاً با دلار انجام می‌گرفت. همچنین استفاده از طلا برای ذخیره نیز پس از سال بحران کریمه در روسیه افزایش یافت و سهم آن به حدود ۲۲ درصد رسیده و ذخیره طلای این کشور در سال ۲۰۲۲ تقریباً ۳ برابر سال ۲۰۱۴ شده است (گورکان‌آبی^{۱۴}، ۲۰۲۲). همچنین روسیه و چین با حجم تبادلات بسیار بالا از سال ۲۰۱۴ سهم دلار را در تجارت بین خود کاهش دادند و در سال ۲۰۱۹ نیز روسیه با بانک پکن برای استفاده از پیام‌رسان مالی غیر از سوئیفت به توافق رسید. (بوساری^{۱۵} و نیکولادزه^{۱۶}، ۲۰۲۲). با شروع جنگ اوکراین و افزایش تحریم‌های غرب علیه روسیه، روند آغاز شده پس از بحران کریمه شدت گرفت.

۱۴. Gurkan Abay

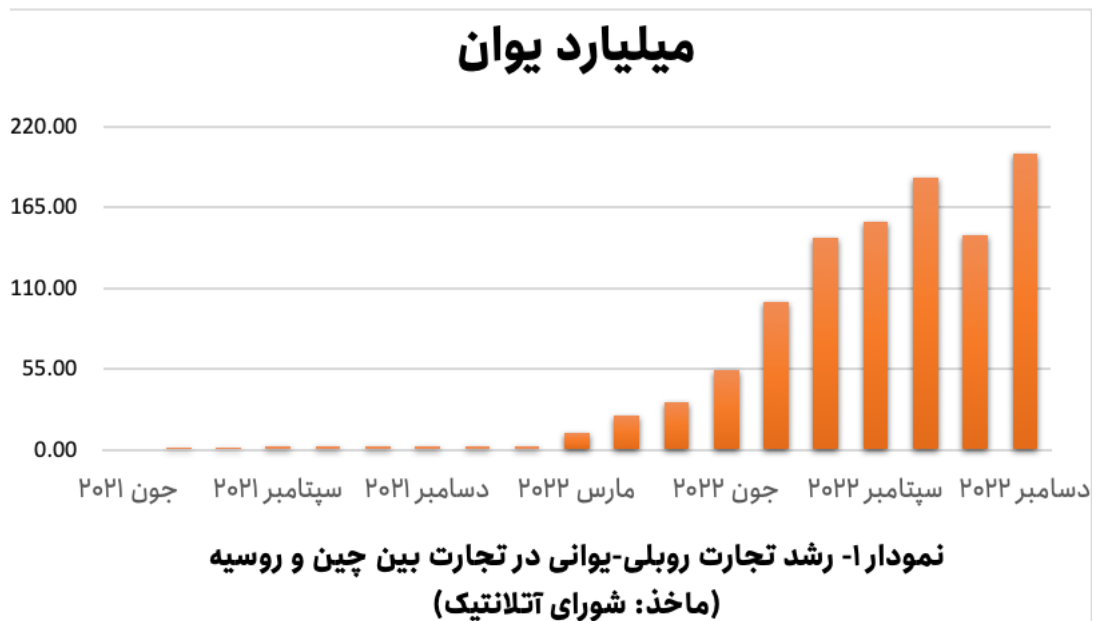
۱۵. Bhusari

۱۶. Nikoladze

چین و روسیه که مدت‌ها در زمینه «دلارزدایی» همکاری می‌کردند. با آغاز جنگ و تحریم‌ها این روند را به شدت تسریع کردند، به طوری که روسیه به طور فزاینده‌ای استفاده از دلار و یورو را کاهش داد و از یوان به جای آن استفاده می‌کند. (فون اسن، ۲۰۲۳)^{۱۷} در فاصله بین فوریه تا اکتبر ۲۰۲۲، تجارت روبلی یوانی در تجارت بین روسیه و چین ۸۰ برابر شد، که روند آن در نمودار ۱ قابل رویت است.

همچنین اخباری از فرآیند استفاده از پیام‌رسان‌های مالی خارج از سوئیفت بین دو بانک مرکزی چین و روسیه منتشر شد. استفاده از دلار در تجارت خارجی روسیه از ۸۰ درصد به ۵۰ درصد کاهش یافت (ریباکو^{۱۸}، هیلگنستاک^{۱۹} و بی‌وولف^{۲۰}، ۲۰۲۳). همچنین استفاده روسیه به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده نفت از نفتکش‌ها و بیمه‌های غربی دائماً رو به کاهش رفت. به گونه‌ای که به گفته وزارت خزانه‌داری آمریکا بیش از ۷۵ درصد از خدمات دریایی مربوط به صادرات نفت روسیه از کشورهای عضو ائتلاف تحریم فاصله گرفتند (هریس^{۲۱}، ۲۰۲۳).

۱۷. von Essen

۱۸. von

۱۹. von

۲۰. von

۲۱. von

جنگ روسیه و اوکراین نقشه تجاری روسیه، اروپا و حتی جهان را با تغییراتی روبه رو کرده است. از نظر مقاصد صادراتی روسیه، قبل از سال ۲۰۲۲، آلمان و هلند بعد از چین رتبه‌های دوم و سوم را داشتند، اما در سال ۲۰۲۲ بعد از چین، ترکیه و هند مقصد بیشترین صادرات روسیه بوده‌اند. از نظر واردات نیز تا پیش از اعمال تحریم‌های غرب، روسیه بعد از چین، محصولات مورد نیاز خود را از آلمان و آمریکا وارد می‌کرد که در سال ۲۰۲۲ ترکیه جای آمریکا را به عنوان سومین مبدا واردات روسیه گرفته است، در حالی که در سال ۲۰۲۱، ترکیه دهمین مبدا واردات روسیه بود. اروپا با کاهش واردات گاز به صورت کلی و همچنین افزایش واردات از کشورهایی غیر از روسیه سعی کرد وابستگی خود به گاز روسیه را کاهش دهد. چنانکه در پایان سال ۲۰۲۲ نروژ به مهم‌ترین تامین کننده گاز اروپا از طریق خط لوله و آمریکا به مهم‌ترین تامین کننده گاز اروپا از طریق گاز طبیعی مایع شده تبدیل شده است. (زاخمن^{۳۳}، ساکاراواتی^{۳۴} و ویلیامز^{۳۵}، ۲۰۲۳). همچنین سهم روسیه از تامین گاز اروپا با خط لوله یا گاز طبیعی مایع شده^{۳۶} از ۳۵ درصد پیش از شروع جنگ به ۱۵ درصد در انتهای سال ۲۰۲۲ رسید (اتحادیه اروپا، ۲۰۲۳).

همچنین تجارت روسیه و آمریکا به کمترین میزان خود در دهه‌های اخیر رسیده است. روسیه و غرب از نظر اقتصادی به طور کلی در حال دور شدن از یکدیگر هستند. رئیس‌جمهور روسیه حتی به دنبال راه‌هایی از طریق کشورهای مانند ایران است تا محصولات خود از جمله غلات را صادر کند و کمترین نیاز به غرب را داشته باشد. رشد استفاده از یوان، شکل‌گیری جریان موازی در استفاده از بیمه، نفتکش و همچنین پیام‌رسان‌های مالی موازی حول محور بزرگ صادرکننده نفت دنیا که نقش برجسته‌ای در بازار غلات و فلزات دنیا نیز دارد نشان از مولفه‌های جدید دارد. این مولفه‌ها بسیاری از تحلیل‌گران را به این نتیجه رسانده، که تحریم حداقل باعث ایجاد جریان‌های موازی با ساختار فعلی پولی و بانکی دنیا می‌شود. چنانکه اندیشکده‌های نزدیک به دولت روسیه به این نکته اشاره دارند که «زمان آن فرا رسیده است که روسیه به فکر تطبیق با محدودیت‌های غربی، از جمله توسعه ناوگان نفتکش‌های خود و کنار گذاشتن دلار آمریکا در معاملات نفتی باشد. این وظیفه اصلی تجارت خارجی روسیه در شرایط سیاسی جدید است.» (تیامووف^{۳۶}، ۲۰۲۲)

جنگ روسیه و اوکراین همچنین می‌تواند جداسازی تجاری که در رقابت بین چین و آمریکا بر سر موضوع زنجیره تامین به خصوص در سال‌های اخیر موضوعیت پیدا کرده است، را تسریع کند. در چشم‌انداز امنیت ملی، آمریکا چین را در مرکز رقابت استراتژیک می‌داند. استراتژی آمریکا چنانکه جنت یلن^{۳۷} وزیر خزانه‌داری دولت جو بایدن^{۳۸} در مورد اقدامات احتمالی علیه چین برای پیشبرد تحریم‌ها پیش از این اعلام کرده بود به دنبال جدا کردن زنجیره‌های تأمین از دولتهای اقتدارگرا و «تشکیل زنجیره‌های تأمین دوست-پایه»^{۳۹} است و این موضوع با قدرت در بسیاری از حوزه‌ها در مورد چین پیگیری می‌شود. (یلن، ۲۰۲۲)

۳۱. Harris

۳۲. LNG

۳۳. Zachmann

۳۴. Sgaravatti

۳۵. Williams

۳۶. Timofeev

۳۷. Janet Louise Yellen

۳۸. Joseph Robinette Biden

۳۹. friend-shoring

اما جنگ روسیه و اوکراین باعث می‌شود بسیاری از نیازهای چین با قیمت پایین‌تر توسط روسیه تامین شود. این موضوع می‌تواند هزینه‌های تولید در چین را کاهش دهد و منابعی را برای رقابت با غرب در اختیار این کشور قرار دهد. از طرف دیگر اگرچه صحبت کردن از یک نظم غیردلاری شاید در آینده بسیار نزدیک دور از ذهن باشد، اما افزایش استفاده از یوان، تلاش چین برای قرارداد نفت و گاز براساس یوان با کشورهای خلیج فارس در سفر مسئولان چینی به عربستان، استقبال چین از تلاش بانک مرکزی روسیه و چین برای استفاده از پیام‌رسان موزی به جای سوئیفت در تبادلات روسیه و چین، افزایش حضور بانک‌هایی مانند بانک چین و ای‌سی‌بی‌سی^{۳۰} علی‌رغم تحریم‌ها در فرآیندهای مالی روسیه نشان از استقبال چین برای به چالش کشیدن نظم فعلی در حوزه اقتصاد است.

شورای آتلانیک نیز به این موضوع اشاره می‌کند و می‌نویسد:

«روسیه و چین از سال ۲۰۱۴ در زمینه دلارزدایی شریک شده‌اند. اما حمله روسیه به اوکراین و تحریم‌های غرب ناشی از آن، عدم تعادل در فوریت دلارزدایی را ایجاد کرده است. مسکو علاوه بر افزایش ذخایر یوان خود و حذف واسطه دلار در مبادلات یوان-روبل، استاندارد بین‌المللی خود را برای طلا و سایر فلزات گرانبها برنامه ریزی می‌کند که براساس آن قیمت‌ها براساس ارزهای ملی اعضا، احتمالاً از جمله یوان، ثابت می‌شود. چین از کمک به روسیه در این روند بسیار خوشحال است. پکن هدف بلندمدت رقابت با دلار و پیشبرد یوان به عنوان یک ارز بین‌المللی دارد.» (نیکولادزه و بوساری، ۲۰۲۳)

همچنین برخی کارشناسان بعد از دیدار شی جینپینگ رئیس‌جمهور چین و پوتین^{۳۱} در مارس ۲۰۲۳ که در آن شی جینپینگ افزایش همکاری با روسیه را بخشی از تغییرات بزرگی دانست که در صد سال گذشته بی‌سابقه بوده را نشان از طرح این کشور برای به چالش کشیدن نظم فعلی تعبیر کردند. (فون اسن، ۲۰۲۳) چالشی که در نقطه اوج خود می‌تواند جداسازی را تسریع کند و در آینده سیستم اقتصاد جهانی را به چند ارزی نزدیک‌تر کند. (ویجاکسانا^{۳۲}، ۲۰۲۳) در نتیجه باید گفت، یکی از مولفه‌های احتمالی نظم نوین آینده، ظهور سیستم‌های موزی پرداخت، جداسازی اقتصادی و قطب‌بندی آن و همچنین تضعیف یا کاهش اثر نظم فعلی پولی و بانکی است. به خصوص که به گفته برخی، با افزایش استفاده از تحریم‌ها، احتمال اعمال تحریم‌ها توسط غرب علیه چین نیز در صورت افزایش تنش‌ها به خصوص در موضوع تایوان نیز وجود دارد و این موضوع، هم غرب و هم چین را به کاهش وابستگی به یکدیگر سوق می‌دهد. (نیکلاس^{۳۳}، ۲۰۲۲)

۳۰. von Essen

۳۱. putin

۳۲. Wijaksana,

۳۳. Nicolas

اقدامی که احتمالاً غرب را نیز با واکنش‌هایی همراه می‌کند، چنانکه آدیامو قائم‌مقام خزانه‌داری آمریکا در حاشیه نشست صندوق بین‌المللی پول در موسسه اقتصاد بین‌الملل پترسون به آن واکنش نشان داد و حفظ ساختار فعلی پولی بانکی را برای موفقیت تحریم‌ها علیه روسیه و همچنین حاکمیت ارزش‌های مورد نظر غرب ضروری خواند. (آدیامو، ۲۰۲۲) اما واقعیت این است که استفاده طولانی مدت از تحریم‌ها توسط آمریکا باعث شده تا علی‌رغم موفقیت‌هایی برای این کشور، بخشی از این نظم با چالش رو به رو شود. به طور مثال اگرچه همچنان دلار سهم بالا و نزدیک به ۵۸ درصدی در ذخیره ارزی کشورها را دارد، اما این میزان در سال ۲۰۲۲ به کمترین میزان خود در قرن جدید رسیده است. (مارونوتی^{۳۵}، ۲۰۲۲) از طرف دیگر استفاده بیشتر از تحریم و تاکید بر ساختار فعلی به عنوان اهرم‌های اعمال تحریم، به صورت خودمتناقض نیز عمل می‌کند. چنانکه در مورد سیاست اعمال سقف قیمت، این سیاست اگرچه توانسته درآمد روسیه را کاهش دهد، اما در عین حال ضمن تغییر کلی مشتریان نفت و فرآورده‌های نفتی روسیه، رقابت‌پذیری غرب را در مقابل رقبایی مانند چین که به نفت ارزان‌تر روسیه دسترسی دارند دچار چالش کرده، از سوی دیگر با فاصله گرفتن روسیه از نظام حمل‌ونقل و بیمه غرب، به مرور زمان اهرم فشار غرب برای اعمال تحریم کاهش پیدا می‌کند و تحریم‌ها از منظر کارکردی نیز دچار چالش می‌شوند. چنانکه در مورد ایران علی‌رغم تحریم‌ها و شکست مذاکرات بازگشت به برجام، فروش نفت و مولفه‌های اقتصادی رو به ثبات رفته‌اند و تحریم‌ها کارکرد سابق خود را از دست داده است.

بنابراین رشد استفاده از تحریم‌ها، فاصله گرفتن روسیه به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده نفت و از تامین‌کنندگان اصلی غلات دنیا از نظام فعلی پولی و بانکی، استقبال چین از این فرآیند و از دست رفتن کارکرد تحریم‌ها در مقابل کشورها نشان می‌دهد که از منظر ساختاری در نظم آینده، ساختارهای موازی با ساختار فعلی پولی بانکی افزایش یابد که این موضوع می‌تواند توان اعمال تحریم توسط غرب را چالش جدی روبه رو کند.

نقش‌آفرینی ایران با توجه به مولفه‌های احتمالی نظم نوین

ایران، یکی از مهم‌ترین اهداف تحریمی غرب مبتنی بر ساختار فعلی نظام پولی بانکی دنیا بوده است. ایران از سال ۲۰۱۰، برای اولین بار هدف تحریم‌های ریسک‌محور بانکی ثانویه مبتنی بر حاکمیت دلار در دنیا قرار گرفت. تحریم‌هایی که همچنان نیز به صورت فراگیر علیه کشور دیگری اعمال نشده است. براساس این تحریم‌ها موسسات مالی دنیا تهدید شدند که در صورت همکاری با ایران یا تسویه فروش نفت ایران از حساب کارگزاری دلار محروم می‌شوند.

۳۴. Adeyemo

۳۵. Maronoti

این اتفاق مهم‌ترین راهبرد آمریکا برای مقابله با ایران بوده است. راهبردی که حتی با توافق سیاسی برجام هم رفع نشد و آمریکا با این استدلال که با ایران همچنان چالش‌های دیگری دارد این نوع از تحریم‌ها را در توافق سیاسی برجام حفظ کرد که نتیجه آن عدم برقراری روابط بانکی در طول اجرای برجام و حتی تصویب قانون با اعمال این نوع از تحریم‌ها علیه ایران در طول اجرای برجام و ایجاد چالش در دسترسی‌های ارزی بود. البته همانطور که گفته شد با گذر زمان و استفاده بیش از اندازه از تحریم‌ها این موضوع کارکرد خود را به صورت گذشته از دست داده، اما به هرحال ایران همچنان هدف تحریم‌های آمریکا است.

تحریم‌هایی که به دلیل ساختار فعلی جهان و وابستگی نظام پولی مالی دنیا به بازار و دلار آمریکا اگرچه یکجانبه اعمال می‌شود اما توسط بسیاری از کشورهای دنیا و بخش خصوصی پیروی می‌شود و راهبرد اصلی آمریکا علیه مخالفینش است. چنانکه در قانون کاتسا با وضع تحریم علیه ایران، روسیه و کره شمالی صراحتاً آمریکا به این موضوع اشاره می‌کند که به دنبال برخورد با مخالفین از طریق تحریم است. بنابراین ایران هم از این جهت که هدف سخت‌ترین نوع تحریم آمریکا یعنی تحریم‌های ثانویه ریسک‌محور بانکی بوده است. هم از جهت اینکه دوره طولانی شامل این نوع از تحریم‌ها بوده است و تجربه دانشی زیادی در مورد کمیت و کیفیت اعمال تحریم‌ها کسب کرده است و در نهایت از جهت اینکه ذی‌نفع جدی برهم خوردن نظم فعلی مالی، پولی و بانکی است، از جهات مختلف می‌تواند در نظم نوین نقش‌آفرینی کند. نقش‌آفرینی که در نهایت هم باعث انتفاع اقتصادی خواهد شد و هم به تسریع ایجاد جریان‌های موازی با ساختارهای فعلی موجود می‌انجامد. به نظر می‌رسد این نقش‌آفرینی ایران می‌تواند در دو حوزه بسیار جدی باشد. حوزه اول تحریم‌شناسی و کمک به شناخت هرچه بیشتر تحریم‌ها در بین بازیگران هدف تحریم برای کم اثر کردن تحریم است و حوزه دوم جایابی ایران با توجه به فرصت‌های ایجاد شده در نظم نوین است که می‌تواند کارکردهای ایران از نظر راهبردی و عملیاتی را تحت تاثیر قرار دهد.

تحریم‌شناسی

تحریم حاصل امنیتی‌سازی، زیرساخت‌های فعلی نظام مالی دنیاست. در واقع غرب به رهبری آمریکا، دلار، ساختار بانکی دنیا و حتی نظام‌های کنترل تجارت و سازمان‌های تخصصی مالی که عمدتاً وجوه فنی داشتند را به عنوان سلاح تحریم علیه مخالفین خود استفاده می‌کند. به طور مثال در تقسیم‌بندی که استوارت لوی اولین معاون تروریسم و اطلاعات مالی خزانه‌داری آمریکا به عنوان مسئول اجرای تحریم‌ها از ساختارهای این کشور برای اعمال تحریم صحبت می‌کند، بخشی را برعهده ارکان مختلف خزانه‌داری آمریکا تعریف می‌کند و بخشی را برعهده نهادی مانند گروه ویژه اقدام مالی قرار می‌دهد (لوی، ۲۰۰۸). نهادی که بخشی از ساختار فعلی پولی بانکی است.

یا خوان زاراته حضور این نهاد را برای فشار تحریمی بر ایران ضروری می‌داند (زاراته، ۲۰۱۳). در واقع استفاده از بخش‌های مختلف ساختار فعلی مالی علیه مخالفان آمریکا یکی از ویژگی‌های اصلی تحریم‌هاست، که علیه هر کشور با توجه به ساختار آن به طور متفاوت اجرا می‌شود. به عنوان مثال، تحریم‌هایی که صدور ویزا توسط آمریکا را برای شهروندان یک کشور ممنوع می‌کند بر کشوری مانند کوبا اثر بسیاری بیشتری دارد تا ایران. یا اینکه ونزوئلا به خاطر جغرافیا و ساختار موجود در قاره آمریکا، عمدتاً شامل تحریم‌های اولیه آمریکا است و از آن آسیب می‌بیند، اما مسئله اصلی ایران تحریم‌های ثانویه آمریکا است. همچنین حجم اقتصاد روسیه و وابستگی اروپا به این کشور، باعث شده تا آمریکا همچنان متقاعد نشود که علیه روسیه تحریم ثانویه جامع وضع کند.

کشورهای اعمال‌کننده تحریم، با توجه به همین ویژگی‌ها و تفاوت‌ها به وجوه علمی و شناختی در اعمال تحریم بسیار اهمیت داده‌اند تا این سلاح را بتوانند به صورت کیفی علیه مخالفان استفاده کنند. به طور مثال مرکز تحقیقات کنگره آمریکا در مورد ایران سالانه حداقل دو گزارش با عنوان «تحریم‌های ایران» منتشر می‌کند که به بررسی آخرین وضعیت قوانین تحریمی و آثار آن می‌پردازد. یا این مرکز بعد از افزایش تحریم‌های آمریکا علیه ونزوئلا گزارشی با عنوان «مروری بر تحریم‌های ونزوئلا» منتشر کرد و با تقسیم‌بندی تحریم‌های آمریکا علیه ونزوئلا، سیر اعمال هر یک از این تحریم‌ها را رصد و منتشر کرد، اتفاقی که در مورد روسیه نیز رخ داد. این مرکز در مورد ۳۵ برنامه تحریمی وزارت خزانه‌داری آمریکا به صورت مجزا و به روز شده در طول زمان گزارش‌هایی منتشر می‌کند. علاوه بر این اندیشکده‌هایی در غرب به صورت مستمر بر روی رصد و شناخت تحریم کار می‌کنند. به طور مثال مرکز امنیت نوین آمریکا، یک اندیشکده دوحزبی آمریکایی واقع در واشنگتن است که به صورت کارشناسی بر سیاست‌های امنیتی و دفاعی و رویکردهای امنیت ملی آمریکا متمرکز است. یکی از بخش‌های اصلی این اندیشکده بخش «انرژی، اقتصاد و امنیت» است که به صورت خاص بر روی تحریم‌های بین‌المللی تمرکز دارد. گزارش‌ها و مقالات منتشر شده شامل دو بخش رصدی و دانشی است. به طور مثال بخش رصدی شامل گزارش‌های «تحریم به روایت اعداد» است. این گزارش‌ها به صورت مستمر منتشر می‌گردد و تعداد تحریم‌های اعمالی آمریکا در موضوع گزارش را در طول بازه زمانی مشخص منتشر و مقایسه می‌کند. گزارش‌هایی که دید جامعی از تحریم‌های اعمال شده در موضوع مشخصی را به مخاطب ارائه می‌دهد. به طور مثال گزارش «تحریم به روایت اعداد: تحریم‌های ثانویه آمریکا» تعداد افراد و نهادهای مرتبط با ایران، روسیه، چین، کره شمالی، حزب‌الله لبنان و سوریه را براساس قرار گرفتن در لیست تحریم و اعمال تحریم‌های ثانویه بر آن‌ها تقسیم‌بندی می‌کند و تعداد آن‌ها را در دوران اوباما و ترامپ با یکدیگر مقایسه می‌کند.

در مقابل کشورهای تحریم شده تاکنون در این سطح به حوزه تحریم‌شناسی ورود نکردند که این موضوع خود یکی از عوامل آسیب‌پذیری از تحریم‌هاست. باید به این نکته توجه کرد که اگرچه کشورهای تحریم شده با ویژگی‌ها و سطوح متفاوتی از تحریم روبه‌رو هستند، اما راهبرد اعمال تحریم توسط غرب، یعنی استفاده از مزیت‌های نظام مالی بین‌الملل به عنوان موثرترین چارچوب اعمال تحریم، ضربه زدن به درآمد اساسی کشور هدف و در نهایت ایجاد بی‌ثباتی اقتصادی و اجتماعی برای گرفتن امتیاز سیاسی، راهبرد اصلی اعمالی علیه همه کشورهای هدف تحریم است. از سوی دیگر غرب در مواجهه با کشورها نشان داده حتی به بهانه پرداخت برخی هزینه‌ها، اعمال تحریم و اجرای آن را به صورت جدی دنبال می‌کند و از آن عقب‌نشینی ندارد. در طرف مقابل این نکته ضروری است که کشورهای هدف تحریم هر یک تجربیاتی دارند که در آن توانسته‌اند هزینه‌های اعمال تحریم را برای غرب بالا ببرند و از مشکلات ناشی از آن در امان باشند که یا خارج از چارچوب رسمی نظام بین‌الملل عمل نموده‌اند یا اهرم فشار خود را علیه تحریم به کار گرفته‌اند. از طرف دیگر استفاده طولانی مدت آمریکا از ابزار تحریم علیه ایران، باعث شده تا انباشت دانشی نیز در زمینه نحوه استفاده آمریکا از تحریم و همچنین محدودیت‌های آن شکل بگیرد. این انباشت دانش می‌تواند زمینه شکل‌گیری همکاری بین کشورهای تحریم شده برای شناخت بهتر تحریم و احتمالاً مقابله با آن ایجاد کند. بنابراین لزوم توجه به تحریم‌شناسی یکی از فرصت‌های جدی پیش‌روی ایران برای مقابله با تحریم‌ها و نقش‌آفرینی در نظم نوین آینده است.

جایابی ایران در نظم نوین آینده

علاوه بر تحریم‌شناسی، مولفه‌های نظم نوین می‌تواند فرصت‌های جدیدی خارج از نظام تحریم‌ها در اختیار ایران قرار دهد که علاوه بر عواید اقتصادی، نقش و اهمیت راهبردی ایران را ارتقا بخشد. به طور مثال با توجه به مشکلات ایجاد شده در انتقال غلات از طریق دریای سیاه و افزایش تنش‌ها بین روسیه و ناتو و وضعیت تحریم‌ها توافق بین روسیه و اوکراین برای انتقال غلات از طریق دریای سیاه را با مشکل روبه‌رو شده است. این موضوع اهمیت راهبردی ایران در ایفای نقش برای انتقال غلات از کریدور شمال جنوب را افزایش داده است. پوتین رئیس‌جمهور روسیه نیز بارها به اهمیت راهبردی این موضوع اشاره کرده است. به طور مثال او در «دومین نشست عمومی مجمع اقتصادی و بشردوستانه روسیه و آفریقا» در مسکو که در تاریخ ۲۷ جولای ۲۰۲۳ با حضور برخی مقامات آفریقایی در شهر سن پترزبورگ برگزار شد به صراحت از انتقال کالا از طریق خلیج فارس و تغییر جریان‌های حمل‌ونقل و لجستیک خود خبر داد. (پوتین، ۲۰۲۳) ایران که در اثر تحریم‌های غرب، تعیین‌کنندگی سابق در بازار نفت را ندارد، اکنون می‌تواند محور تامین امنیت غذایی شود و نقش جدیدی در نظم نوین برعهده گیرد. افزایش نقش ایران در حوزه امنیت غذایی و کریدور بشردوستانه، نه تنها سبب وابستگی بسیاری از کشورها به ایران خواهد شد، بلکه وجه مثبتی به ایران برای تثبیت وضعیت غذا می‌دهد و اعمال تحریم بر ایران را دشوارتر می‌کند.

چراکه زیرساخت اعمال تحریم مجدداً با چالش روبه رو می‌شود و مسیر موازی در مقابل ساختار فعلی ایجاد می‌شود. این موضوع در مورد مسیرهای انتقال گاز طبیعی روسیه نیز وجود دارد. با کاهش صادرات روسیه به اروپا، این کشور به توافقاتی برای افزایش صادرات به چین و برخی کشورها دست یافته است، اما همچنان مازاد گاز دارد و ایران می‌تواند برای انتقال گاز به جنوب آسیا در کوتاه‌ترین زمان نقش‌آفرینی کند و اهمیت راهبردی خود در تامین انرژی را افزایش دهد.

بنابراین ایجاد جریان‌های موازی با ساختار مرسوم مالی بین‌المللی و تصمیم‌گیری بسیار جدی از کشورهای و اقتصادهای بزرگ از جمله چین و روسیه برای ایجاد جریان‌های موازی، فرصت بسیار مهمی را در اختیار ایران قرار داده است. فرصتی که برخی آن را به پایان انزوای بین‌المللی ایران و ایجاد محوری بین ایران، روسیه و چین برای تجدیدنظر در ساختار فعلی تعبیر کرده‌اند. (گرجت^{۳۷} و تاکیه^{۳۸}، ۲۰۲۳) تجدید نظر در ساختار فعلی مالی و کاهش اثرگذاری زیرساخت‌های فعلی نظام بین‌الملل به معنای کاهش اثرگذاری تحریم و افزایش نقش‌آفرینی ایران است. بنابراین ایران می‌تواند با کمک دانشی و همچنین نقش‌آفرینی عملی در این زمینه ضمن تسریع در این روند، خود نیز به عواید ناشی از آن برسد.

---

۳۷. Gerecht

۳۸. Takeyh

نتیجه‌گیری

افزایش استفاده از تحریم‌ها و اثرگذاری آن در مناسبات جهانی به خصوص بعد از جنگ روسیه و اوکراین، شرایطی را به وجود آورده که احتمال ایجاد نظم نوین در آینده را بیشتر متصور کرده است. آنچه که به نظر واضح می‌رسد این است که یکی از مولفه‌های اصلی نظم نوین از منظر تحریم‌ها، کاهش اثرگذاری زیرساخت‌های اعمال تحریم به خصوص ساختار فعلی پولی و بانکی دنیاست. افزایش جریان‌های موازی با ساختار فعلی، تغییر نقشه‌های تجاری و بلوک‌بندی‌های اقتصادی و ایجاد ساختارهای بر محور اقتصادهای بزرگ خارج از نظم فعلی از مهم‌ترین مولفه‌های احتمالی این نظم است.

ایران به عنوان یکی از کشورهای هدف تحریم براساس نظم فعلی، با توجه به کاهش اثرگذاری این مولفه‌ها در نظم نوین می‌تواند بازیگر موثرتری باشد. این موضوع هم از منظر تحریم‌شناسی و ایجاد مرکزیت در انتقال انباشت دانش در این زمینه و اهمیت دادن به این موضوع هم از منظر جایابی و هم از منظر نقش‌های جدید از جمله ایفای نقش در تامین امنیت غذایی جهان می‌تواند ضمن کاهش اثرپذیری از تحریم، ایران را به یکی از ارکان شکل‌دهنده نظم نوین تبدیل کند.

منابع

- Bafundi Maronoti, Revisiting the international role of the US dollar, Available from:
2023 ,10 https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt2212x.htm, accessed, September
- Overview and Operation of the Evolving U.S. Financial Sanctions, ,(2013)Barry E. Carter, Ryan Farha
Including the Example of Iran, Proceedings of the Annual Meeting,(American Society of International
322-315 .pp ,(2013) International Law in a Multipolar World ,107 .Law),Vol
- Ben Harris, Remarks by Assistant Secretary for Economic Policy Ben Harris on the Russian Energy Price
Cap at the American Enterprise Institute, Available from:
2023 ,10 accessed, September ,<https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1341>
- The Evolution Of U.S. Financial Power, proceedings from The Practicing Law ,(2014)David S. Cohen
2014 Institute's "Coping With U.S. Export Controls And Sanctions" December
- David S. Cohen, Remarks of Under Secretary for Terrorism and Financial Intelligence David Cohen before
the New York University School of Law on "The Law and Policy of Iran Sanctions", Available from:
2023 ,accessed, september10 ,<https://home.treasury.gov/news/press-releases/tg1706>
- of Russia's accessible reserves in country, China, Available from: %35 Emre Gurkan Abay, Around
,2519923/of-russias-accessible-reserves-in-country-china-35-<https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/around>
2023 ,accessed, september10

Elina Ribakova, Benjamin Hilgenstoc, Guntram B. Wolff, The oil price cap and embargo on Russia work imperfectly, and defects must be fixed, Available from:

<https://www.bruegel.org/analysis/oil-price-cap-and-embargo-russia-work-imperfectly-and-defects-must-be-2023> ,10 fixed, accessed, September

Georg Zachmann, Giovanni Sgaravatti, Ben McWilliams, European natural gas imports, Available from: 2023 ,10 <https://www.bruegel.org/dataset/european-natural-gas-imports>, accessed, September

Hugo von Essen, Russia-China Economic Relations Since the Full-Scale Invasion of Ukraine, Available from: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeus/russia-china-econ-relations.pdf>, 2023 ,8 accessed, September

Infographic - Where does the EU's gas come from?, Available from:

2023 ,10 <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-gas-supply>, accessed, September

Ivan Timofeev, Price Cap on Russian Oil: The Mechanism and Its Consequences, Available from:

,10 <https://valdaiclub.com/a/highlights/price-cap-on-russian-oil-the-mechanism>, accessed, September 2023

Jon Henley, War in Ukraine defining new world order, says thinktank, Available from:

[war-in-ukraine-defining-new-world-order-says-thinktank](https://www.theguardian.com/world-war-in-ukraine-defining-new-world-order-says-thinktank),/21/feb/2023/<https://www.theguardian.com/world> 2023 ,accessed, september10

Treasury's War: The Unleashing of a New Era of Financial Warfare, New York, ,(2013)Juan Zarate PublicAffairs

Mrugank Bhusari and Maia Nikoladze, Russia and China: Partners in Dedollarization, Available from:

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/russia-and-china-partners-in-dedollarization>, 2023 ,8 accessed, September

Mrugank Bhusari and Maia Nikoladze, Russia and China: Partners in Dedollarization, Available from:

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/russia-and-china-have-been-teaming-up-to-reduce-reliance-on-the-dollar-heres-how-its-going>, accessed, September 2023 ,8

Nick Fouriezos, Janet Yellen's message to the world: There can be no 'sitting on the fence' on Russia, Available from:

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/janet-yellens-message-to-the-world-there-can-be-no-sitting-on-the-fence-on-russia>, accessed, September 2023 ,10

Nicolas Lamp, The Ukraine Crisis Could Accelerate a Decoupling in Global Trade, Available from:

<https://www.brinknews.com/the-ukraine-crisis-could-accelerate-a-decoupling-in-global-trade>, accessed, 2023 ,8 September

PERRY WORLD HOUSE WORKSHOP, The Global Order After Russia's Invasion of Ukraine, Aprile 14,2022

The Art of Sanctions: A View from the Field, New York, Columbia University Press ,(2017)Richard Nephew

THE NEW ,(2016) Rosenberg Elizabeth , Zachary Goldman, Daniel Drezner, Julia Solomon-Strauss

Effects and Effectiveness of Contemporary, Washington, D.C, Center:TOOLS OF ECONOMIC WARFARE for a New American Security

REUEL MARC GERECHT, RAY TAKEYH, Iran's New Patrons: Why China and Russia Are Stepping Up Their Support, Available from: <https://www.foreignaffairs.com/iran/irans-new-patrons>, accessed, 2023 ,10 September

STEFAN LEHNE, After Russia's War Against Ukraine: What Kind of World Order?, Available from: 891-after-russia-s-war-against-ukraine-what-kind-of-world-order-pub/28/02/2023/<https://carnegieeurope.eu> 2023 ,accessed, september10 ,30

Suryaputra Wijaksana, Bank Central Asia, Russian oil price cap accelerates global economic decoupling, Available from:

russian-oil-price-cap-accelerates-global-economic-decoupling,/27/01/2023/<https://www.eastasiaforum.org> 2023 ,8 accessed, September

Stuart Levey, THE OFFICE OF TERRORISM AND FINANCIAL INTELLIGENCE AND THE TREASURY DEPARTMENT'S ROLE IN PROTECTING NATIONAL SECURITY, Available from:

2023 ,10 accessed, September <https://home.treasury.gov/news/press-releases/hp898>

Wally Adeyemo, Remarks by Deputy Secretary of the Treasury Wally Adeyemo at the Peterson Institute ,for International Economics, Available from: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0719> 2023 ,8 September

Vladimir Putin, Plenary session of the Russia-Africa Economic and Humanitarian Forum, Stuart Levey,

2023 ,10 accessed, September ,71814/Available from: <http://en.kremlin.ru/events/president/news>

2023 ,8

